

Afazja, czyli zaburzenie mowy i języka spowodowane uszkodzeniem mózgu, jest ważnym problemem w naszym społeczeństwie ze względu na jej negatywny wpływ na jakość życia. Dotychczasowe badania oparte na wiedzy językowej miały na celu wyjaśnienie zaburzeń językowych w afazji, opierając się na teorii lingwistycznej i wynikach badań. W ostatnim czasie obserwujemy wzrost analiz lingwistycznych dyskursu, czyli jednostek tekstu większych niż jedno zdanie, służących do realizacji określonych celów komunikacyjnych, takich jak opowiadanie historii, wyrażanie opinii czy opisanie procedury. Zgodnie z założeniami Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF) badania do tej pory koncentrowały się na opisach dyskursu afatycznego, terapii dyskursu oraz miarach/metodach analizy dyskursu. Niniejszy projekt wniesie nowy zestaw wyników do bieżącej debaty na temat wpływu upośledzenia w używaniu słownictwa i gramatyki (poziom mikro-językowy) na przekazywanie znaczeń (poziom makro-językowy). Projekt skupi się na afazji mieszanej, najczęstszym typie afazji rozpoznawanym w warunkach klinicznych, ale rzadko badanym w tym kontekście i będzie czerpał dane z języka polskiego. Kwestie spójności i koherencji, czyli tego, jak dobrze zdania są sklejane oraz jak łączą się z głównym tematem, w tekstach polskich afatyków, nie zostały wystarczająco uwzględnione.

Projekt ma zatem na celu zbadanie dyskursu osób mówiących po polsku z afazją mieszaną, aby: 1) opisać i zmierzyć językowe narzędzia i wzorce spójności; 2) opracować polską adaptację stosowanej w świecie skali pomiaru spójności lokalnej i globalnej; 3) zbadać związki między mikro- i makro-językowymi aspektami dyskursu; 4) zbadać wpływ afazji mieszanej na spójność i koherencję dyskursu oraz 5) zbadać związek między typem dyskursu a spójnością i koherencją językową.

Uczestnikami badania będzie 20 pacjentów z rozpoznaniem afazji mieszanej z komponentą ruchową, 20 pacjentów z afazją mieszaną z komponentą czuciową oraz 20 pacjentów zdrowych mózgowo dla porównania. Pacjenci z afazją zostaną dopasowani jeden do jednego pod względem wieku, płci i poziomu wykształcenia z osobami zdrowymi mózgowo, aby umożliwić porównania. Do gromadzenia nagrań różnych typów dyskursu zostanie użyty międzynarodowy protokół gromadzenia danych. Nagrania dźwiękowe zostaną poddane transkrypcji ortograficznej i przeanalizowane przy użyciu kilku metod opisowych i statystycznych w celu zbadania i zmierzenia zależności między wynikami różnych analiz.

Proponowany projekt jest nowatorski i na czasie. Po pierwsze, dostarczy bardzo potrzebnych dowodów w celu zweryfikowania obecnych hipotez dotyczących związku między mikro- i makro-językowymi aspektami dyskursu afatycznego. Po drugie, w badaniu wezmą udział uczestnicy, u których zdiagnozowano afazję mieszaną, typ afazji rzadko badany w kontekście badań dyskursu. Po trzecie, dostarczy nowych dowodów na nieobecne dotąd w literaturze aspekty spójności polskiego dyskursu afatycznego. Te innowacje pozwolą na poszerzenie wiedzy językowej i wniosą istotny wkład w dyscyplinę stosowaną, jaką jest afazjologia. Ponadto popularne skale pomiaru spójności zostaną przetłumaczone na język polski, zaadaptowane i zweryfikowane, wyposażając polskich afazjologów i logopedów w nowe narzędzie badawcze/kliniczne. Dane źródłowe zostaną udostępnione na arenie międzynarodowej za pośrednictwem bazy danych AphasiaBank (<https://aphasia.talkbank.org>).